

OPKOMST
EN DE BLOEI
VAN ROZENDORP
LOTTUM

HUUB HENDRIX

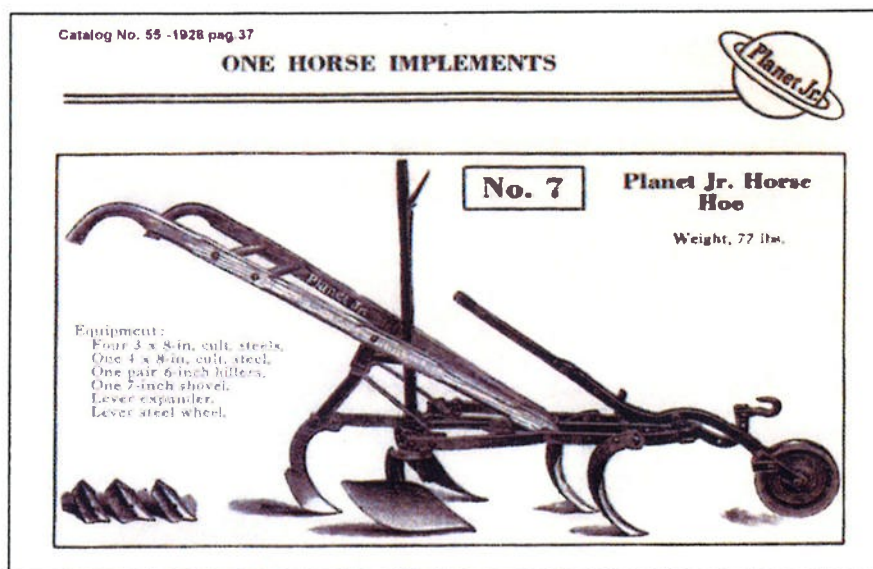

Ontwikkeling rozenteelt in Midden- en Noord-Limburg rond 1900.

Kwekerijen Faassen te Tegelen in 1928.

In Tegelen waren in 1928 zelfs drie verschillende kwekerijen Faassen gevestigd, die we voor de duidelijkheid even de revue laten passeren. Als eerste de kwekerij van J.H. Faassen-Hekkens. Dit bedrijf had in bovenvermeld jaar een omvang van 17 ha. Het arsenaal rozen bestond in totaal uit 300.000 stuks struik- en stamrozen. In 1929 bracht dit bedrijf twee nieuwe rozen op de markt 'Mme G. Hekkens' en de roos 'Souvenir de Henri Faassen'. Het assortiment bevatte verder 40.000 vruchtbomen, 20.000 laan- en sierbomen en ook werden er bessen en frambozen gekweekt. Door dit groot aantal laan- en sierbomen vormde het bedrijf een uitzondering op de andere kwekerijen in Noord Limburg. Wat wel in overeenstemming was met andere grote kwekerijen was het gebruik van de Planet Jr. Deze schoffelmachine, die getrokken werd door een paard, maakte het mogelijk dat kwekerijen aanzienlijk in omvang toenamen. Door deze machine kwam de mogelijkheid om grote oppervlakten beplant met kwekerijproducten enigszins onkruidvrij te houden. Deze machine is van een niet te onderschatten belang geweest voor de uitbreiding van de kwekerij.¹⁰¹

De heer J.H. Faassen-Hekkens werd op de vergadering van de Limburgse Boomkwekersvereniging op 16 april 1943 gekozen als voorzitter. Vanaf de oprichting in 1933 werd deze functie bekleed door de heer Ant. Rulkens uit Maasbracht.¹⁰²

Bron: Catalog no. 55 Planet Jr. Farm and Garden Implements. S.L. Allen & Co. Inc. Philadelphia, PA, U.S.A. pagina 37

¹⁰¹ Geïllustreerd weekblad Floralia 14 september 1928 jaargang 49 bladzijde 586-587.

¹⁰² RHCL Maastricht, Bestand EAN_1257 Inv.nr.1 Notulenboek Limburgse Boomkwekers Vereniging, 1933-1948. Vergadering 16 april 1943.

Ook in Tegelen was de kwekerij van A. Faassen en Zonen gevestigd; dit bedrijf bestond uit 17 ha met 30.000 vruchtbomen, klein fruit zoals bessen, frambozen en aardbeien.

Aan rozen stonden op de kwekerij 200.000 struikrozen op canina en 10.000 stamrozen op bottel. Ook teelde deze firma veel bosplantsoen, zoals de gewone els, witte els, esdoorn, kastanje etc.¹⁰³

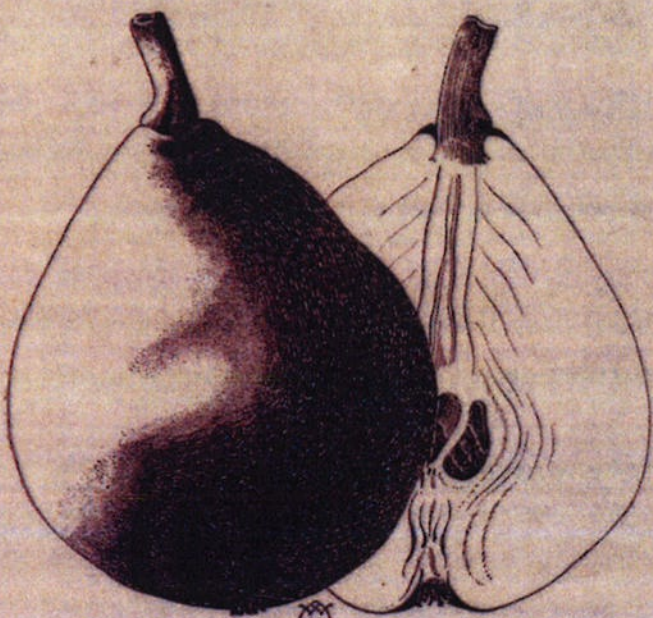
Fa. A. FAASSEN & ZONEN — TEGELEN (HOLLAND) 5

Prijscourant najaar 1926/ voorjaar 1927

Aardbeien.

Flinke planten in de beste soorten f 3. — per 100.

Alle Vruchtbomen en Struiken zijn in de beste soorten voorhanden, waarvan wij op aanvraag gaarne soortenlijst doen toekomen.

PEER CLAPP'S FAVORITE.

Laan- en Sierboomen.

	Omtrek op 1 M. in c.M.	p. stuk Gld.	p. 100 Gld.
Acer pseudoplatanus (gew. Eschdoorn)	8—10	1.—	80.—
" " " "	10—12	1.20	100.—
" " " "	12—14	1.60	150.—
" " " "	14—16	2.50	250.—
Schwedleri (roode Eschdoorn)	10—12	1.40	150.—
" " " "	12—14	1.70	160.—
" " " "	14—16	2.60	240.—

Bron: Prijscourant najaar 1926 voorjaar 1927 Fa. A. Faassen en Zonen, Tegelen, Holland pagina 5. (Collectie auteur)

¹⁰³ Prijscourant najaar 1926, voorjaar 1927, NV Kon. Drukkerij Floralia Assen.

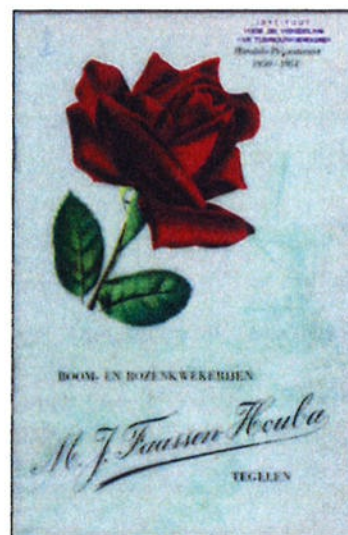
De derde kwekerij in Tegelen met de naam Faassen die in 1928 werd vermeld betrof de kwekerij van J.L. Faassen-Husgen. Hier teelde men hoofdzakelijk rozen en fruitbomen en men legde zich mede toe op de kweek van bosplantsoen.¹⁰⁴ Zijn jongere broer, actief onder de naam Martinus Faassen-Houba boom- en rozenkwekerij, verhandelde vooral na de 2de wereldoorlog niet alleen zijn eigen producten maar kocht ook veel rozen bij van andere kwekerijen, voornamelijk te Lottum gelegen.¹⁰⁵ In 1965 bracht Gijsbert Verbeek een roos op de markt met de naam 'Martin Faassen'.

Catalogus A. Faassen & zonen
1926-1927

Catalogus JH. Faassen-Hekkens
1949-1950

Catalogus M.J. Faassen-Houba
1950-1951

De kwekerijen Leenders te Steyl.

Het waren Johannes en Andreas Leenders, die rond 1880 in Steyl-Tegelen een boomkwekerij startten waarin al vóór 1885 rozen werden gekweekt. Zo behaalden ze met hun rozen al een eerste prijs op een tentoonstelling die in 1886 te Venlo werd gehouden. Johannes Leenders kreeg vijf zonen die allen in het kwekersvak zijn gegaan. Hun bedrijf 'N.V. Gebr. Leenders' genaamd werd later door vier zonen voortgezet, terwijl een vijfde zoon, genaamd Mathieu, in 1909 onder de naam 'M. Leenders & Co' een eigen, speciale rozenkwekerij begon. Op dit bedrijf van Mathieu komen we nog uitgebreid terug. In 1928 was een van de broers die in 1880 de kwekerij startten nog hoofd van deze 'N. V. Gebr. Leenders'. Het bedrijf bestond toen uit 7 à 8 ha, gedeeltelijk te Kaldenkirchen gelegen. De hoofdcultuur was rozen, maar er werden ook andere planten en fruitbomen geteeld.

¹⁰⁴ Geïllustreerd weekblad Floralia 14 september 1928 jaargang 49 bladzijde 586-587.

¹⁰⁵ Catalogus M.J. Faassen-Houba, Tegelen. (1950-1951)

Appel Goudreinette, Belle de Boskoop. Vermoedelijk een Nederlandsche appel, waarvan de herkomst niet meer met zekerheid is vast te stellen. Vrucht: Groot, onregelmatig van vorm.

Bron: Catalogus N.V. Gebr. Leenders 1929.
(collectie auteur)

Hun bekendste roos is 'Kardinal Piffel' waarmee men in 1926 de gouden medaille te Bagatelle wist te winnen.¹⁰⁶ Zowel N.V. Gebr. Leenders als het bedrijf M. Leenders en Co hadden in 1929 een filiaal in het nabijgelegen Duitse Kaldenkirchen. In de 'Rosen-Zeitung' jaargang 44 van dat jaar werden de nieuw gewonnen rozensoorten besproken van de N.V. Gebroeders Leenders. Een lid van de Duitse vereniging (VDR) die deze soorten had aangeplant maakte zijn bevindingen bekend door middel van een artikel over de soorten 'Kardinaal Schulte' (1926), 'Marquise d Andigne' (1927) en 'Julie Strahl' (1928). Deze rozen zijn ook afgebeeld, maar helaas doch begrijpelijk voor deze tijd, in zwart /wit.¹⁰⁷ Het bedrijf nam deel aan de eerste 'Deutsche Rosenschau' gehouden te Mainz 1925.¹⁰⁸

Bron: Catalogus N.V. Gebr. Leenders 1929, pagina 13. (collectie auteur)

¹⁰⁶ Geïllustreerd weekblad Floralia 14 september 1928 jaargang 49 bladzijde 585-586.

¹⁰⁷ Rosen-Zeitung, Zeitschrift des Vereins Deutscher Rosenfreunde, nr. 2, 44 jahrgang, 1929 pag. 37-39.

¹⁰⁸ KB, digitale kranten, Limburger Koerier, 21 juli 1928.

De kwekerijpercelen van de N.V. Gebr. Leenders waren gelegen te Steyl, Tegelen, Baarlo en Belfeld en, net over de grens, in het Duitse Kaldenkirchen.

Briefkaart Gebr. Leenders Steyl-Tegelen. (collectie auteur)
24 oktober 1912

Catalogus 1928-1929 met het bedrijfslogo,
de wereldglobe omkranst met rozen. (collectie auteur)

Hoewel de hoofdteelt bestond uit rozen, namen ook de fruitbomen een belangrijke plaats in. Het bedrijf van de gebroeders Leenders N.V. was van dien omvang dat men gebruik maakte van personeel, en ook stagiaires in dienst had. Van dit personeel startten velen na hun dienstverband zelf een eigen kwekerij op. Een bekend voorbeeld is de heden nog bestaande fruitboom- kwekerij van Henri Fleuren BV te Baarlo. In 1920 startte Henri Fleuren als volontair, leerling-knecht, bij de gebroeders Leenders. Na twee jaar begon hij een eigen bedrijf met als naam Henri Fleuren Boom- en Rozenkwekerijen Baarlo.¹⁰⁹ Hij was van 1949 tot 1957 voorzitter van de Limburgse Boomkwekers- Vereniging.¹¹⁰ Baarlo was altijd al het dorp van de fruitboom- kwekers. Het zal dan ook niet verbazen dat fruitkwekers als de families Obers te Grubbenvorst en Lottum en later de familie Kessels te Lottum van oorsprong uit Baarlo afkomstig zijn. Een mooie indicatie voor Noord- Limburg vormt het aantal gehuwde bruidegoms, uit de bevolkingsregisters, die met beroep boomkweker staan ingeschreven bij hun huwelijk: Grubbenvorst 12, Tegelen 9, Venlo 9, Meerlo 7, Broekhuizen 4, Maasbree 2, Horst 2, Arcen-Velden 1.¹¹¹

¹⁰⁹ Boomkwekerijen Henri Fleuren BV 1922-1997(jubileumboek) 3 generaties & generatief vooruit. Baarlo 1997.

¹¹⁰ Bomen leven langer, Uitgave 75 jarig bestaan Limburgse Boomkwekers Vereniging. Roermond 2009.

¹¹¹ RHCL, Maastricht Burgerlijke Stand en bevolkingsregisters van de provincie Limburg.(±periode 1830-1940)

De rozenkwekerij van Mathieu Leenders & Co.

Doordat er verschillende oude catalogussen vanaf de oprichting bewaard zijn gebleven krijgen we een mooi overzicht van het reilen en zeilen van deze rozenkwekerij, waar men zich uitsluitend bezighield met het winnen en kweken van rozen.¹¹² Mathieu Leenders is geboren op 31 mei 1883 en begon op 21 jarige leeftijd met het hybridiseren van rozen. Rond het jaar 1900 heeft hij stage gelopen bij de bekende rozenkweker Peter Lambert te Trier. Bij deze kweker maakte Mathieu Leenders kennis met het winnen van nieuwe rozen door kruisen. Zijn eigen bedrijf startte hij in 1908, met zijn vader als stille vennoot, onder de naam M. Leenders en Co. Hij hield de namen nauwkeurig bij van de variëteiten, de ontwikkeling van de bottels en wat er van de nieuwe jonge plantjes terecht was gekomen.¹¹³ Zijn werk werd voor het eerst internationaal beloond met het winnen van de grote gouden medaille van Bagatelle te Parijs in 1911 met de roos Jhr. J.L. Mock, afkomstig uit een kruising van Mad. Caroline Testout x Abel Chantenay x Farben Königin. Deze roos werd ook ingezonden in Liegnitz, waar de Duitse rozenvereniging haar jubileumtentoonstelling hield. Hier verwierf deze roos de hoogste onderscheiding n.l. de 'Staatsmedaille'.¹¹⁴

Frontpagina eerste rozencatalogus van M. Leenders & Co. 1909-1910
Bron: Speciale Collecties, Bibliotheek Wageningen UR record 41395 box E00207

¹¹² Catalogussen M. Leenders & Co., betreffende de jaren: 1913-14, 1914-15, 1919, 1920-1921, 1921-22, najaar 1926, Zomer 1927, 1928-29, 1930-31, najaar 1933, 1941. (collectie auteur)

¹¹³ KB Den Haag, tijdschrift Rosarium 1912, pagina 97.

¹¹⁴ KB Den Haag, tijdschrift Rosarium 1910, pagina 79.

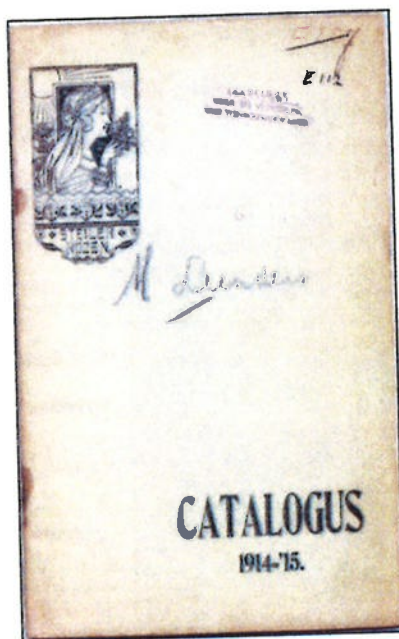
Maar ook in eigen land kreeg de roos Jhr. J.L. Mock een positieve beoordeling b.v. op de rozententoonstelling in Nijmegen in 1908, waar ze ook goed was voor een gouden medaille.¹¹⁵

Detail omslag catalogus M. Leenders & Co. 1913-1914. (collectie auteur)

¹¹⁵ KB Den Haag, tijdschrift Rosarium 1909, pagina 57.

De catalogussen van Mathieu Leenders werden in de jaren 1913- 1919 gedrukt bij N.V. Boek en handelsdrukkerij 'Helmond' voorheen Van Moorsel & Van den Boogaart'. Vervolgens in de jaren 1920 – 1931 bij drukkerij 'Leiter-Nypels', te Maastricht en in 1933 bij 'Joh. Enschede en Zonen'.

1914-1915

1920-1921

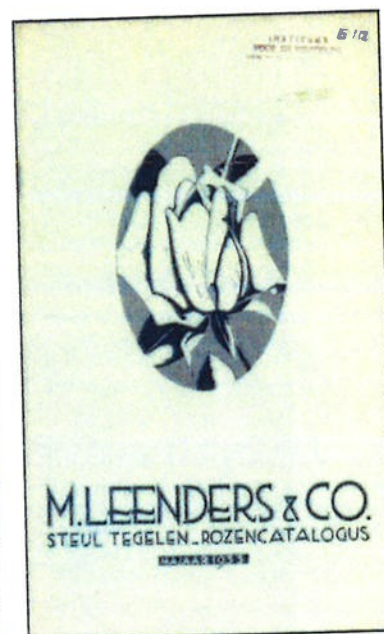
najaar 1926

Zomer 1927

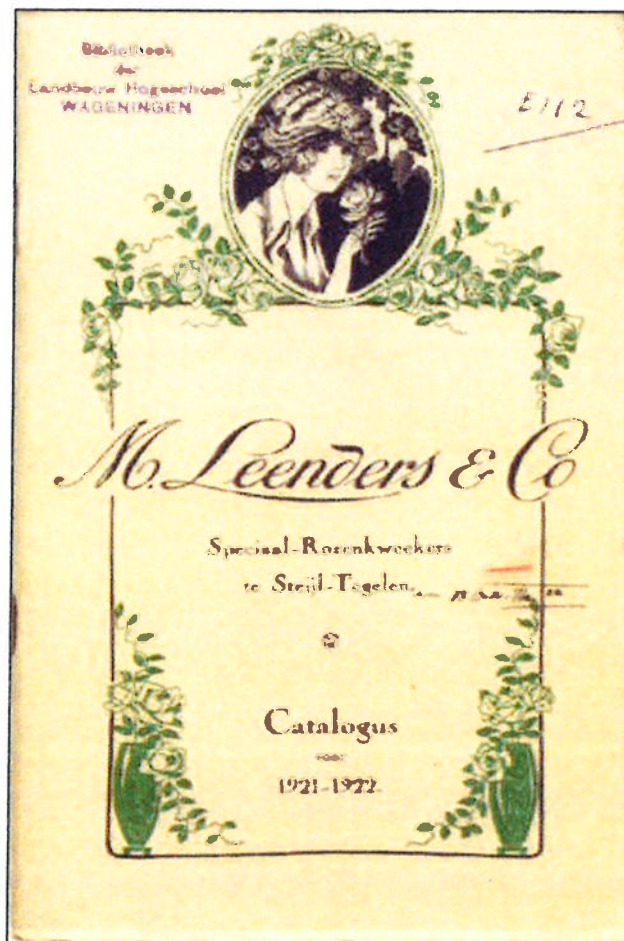
1928-1929

najaar 1933

Enkele van de bewaard gebleven catalogussen van de in rozencultuur gespecialiseerde kwekerij van Mathieu Leenders & Co, te Steijl-Tegelen.

De rozenkwekerij van Mathieu Leenders, opgericht in 1909 met de naam 'Mathieu Leenders & Co', genoot internationale faam. In deze jaren profileerde Steyl zich als het rozendorp.

Voorzijde omslag catalogus M. Leenders & Co. 1921-1922. (collectie auteur)

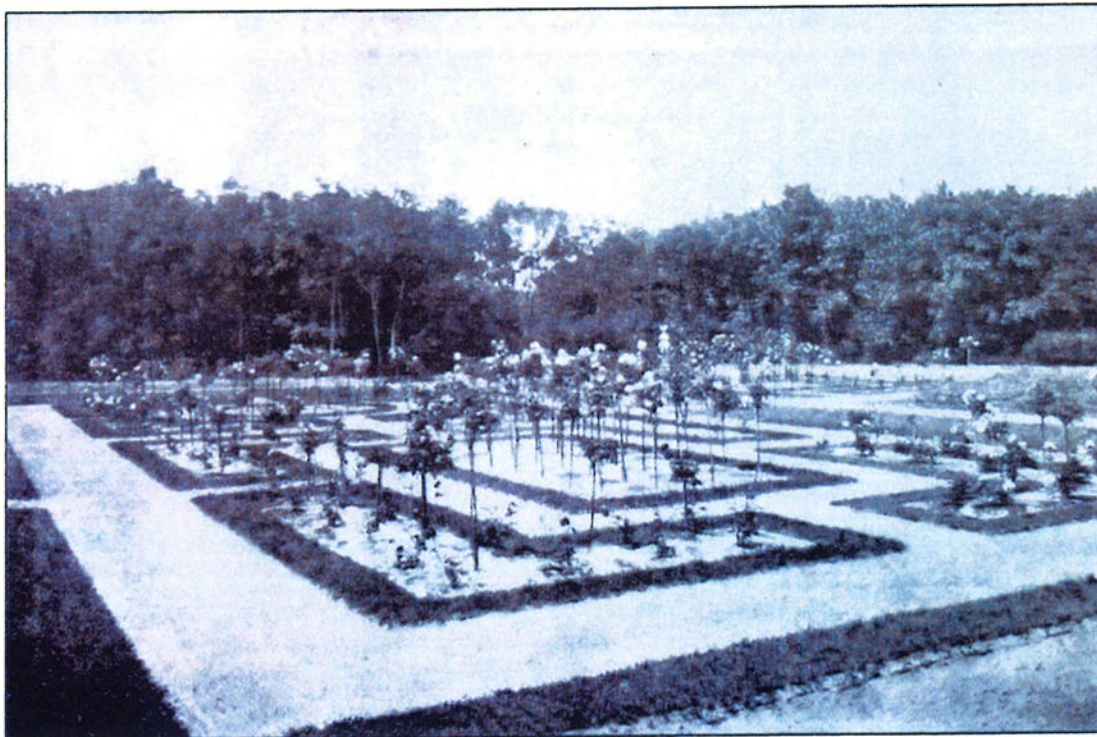
Van alle Nederlandse nieuwe rozenvariëteiten die ingezonden werden naar de Europese rozenconcoursen in Bagatelle gedurende de periode 1907-1960 kregen er twintig een prijs. Van dit aantal kwamen elf nieuwe soorten van het bedrijf van Mathieu Leenders & Co. De successtory van nieuw gewonnen rozen begon in 1911. Vanaf die tijd tot in het begin van de jaren vijftig was Mathieu Leenders internationaal jurylid te Bagatelle.

Als men een nieuwe soort wint en vernoemt naar een persoon, kiest men vaak de naam van iemand die men bewondert of waarvoor men veel respect heeft. Veelvuldig werden namen uit commerciële overwegingen gegeven. De eerste nieuwe roos van Mathieu droeg de naam 'Jonkheer J.L. Mock' en hiermee won Mathieu de gouden medaille op de rozenshow van Bagatelle te Parijs. Degene waar deze nieuw gewonnen roos naar genoemd werd, is voor ons zeker geen onbekende. Het betreft de voorzitter van de Nederlandse rozenvereniging N.J.R.

We kunnen er gerust van uitgaan dat er een goede relatie tussen Mathieu Leenders en Jonkheer Mock moet zijn geweest.

Bron: Catalogus 1914-1915 M. Leenders & Co. Steyl-Tegelen. Pagina 23. (collectie auteur)

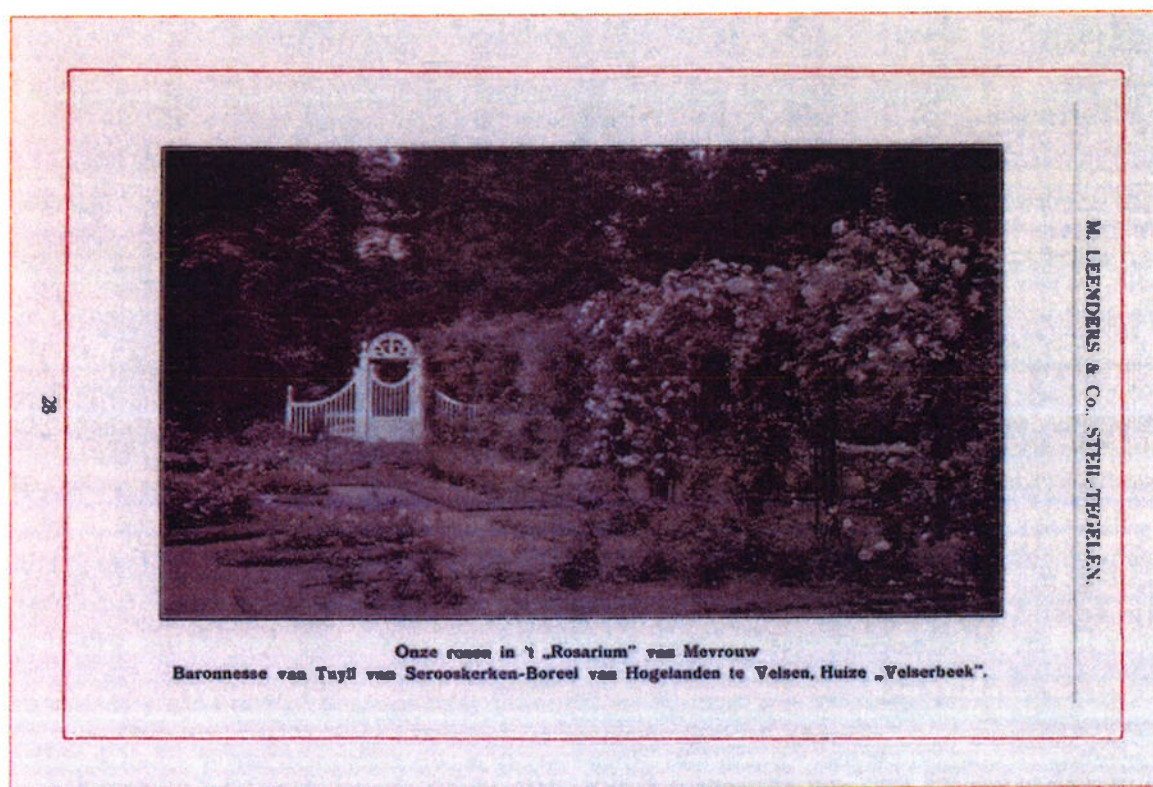

Bron: Catalogus M. Leenders & Co. Steyl-Tegelen, 1911-12.

Speciale collecties Bibliotheek Wageningen UR, record 41395 box E00207

Onze rozen in 't "rosarium" van den heer Jhr. J.L. Mock te Santpoort, voorzitter van "Nos Jungunt Rosae".

De tweede nieuw gewonnen roos uit hetzelfde jaar had een gelijke motivatie voor de naamgeving, dit is de roos 'Mama Looymans'. Het betrof hier naar alle waarschijnlijkheid mevrouw Looymans van de Koninklijke Boomkwekerijen P.J. Looymans & Zonen uit het Brabantse Oudenbosch. Deze kwekerij participeerde door inbreng van rozen bij de aanleg van een rosarium te Venlo in 1929. Enkele voorbeelden waarbij de commerciële belangen groter waren dan de vriendschappelijke band met de naamgever van de nieuwe roos was van toepassing bij de introductie van de roos 'Jonkvrouw Baronesse van Ittersum' (1910). We weten dat Mathieu Leenders bij haar een rozentuin heeft aangelegd in Bennebroek. Over deze tuin schreef Mathieu een artikel in het tijdschrift 'Rosarium'. Bij het artikel was een paginagrote opname van deze rozentuin opgenomen.¹¹⁶ Onder dezelfde categorie vielen ook de nieuw gewonnen soorten 'Mevrouw Boreel van Hogelanden' (1918) en 'Baronesse van Tuijll van Serooskerken' (1922).¹¹⁷ Ook de Limburgse adel werd niet vergeten zoals bleek uit de namen 'Comtesse d'Assembourg' (1918) en 'Baronesse H. von Geijr' (1923).

De door M. Leenders & Co aangelegde tuin bij Baronesse van Tuijl van Serooskerken-Boreel van Hogelanden.

Uit catalogus 1913-1914, pagina 28. (collectie auteur)

¹¹⁶ KB Den Haag, Tijdschrift Rosarium juni 1909 pagina 58 verso 60.

¹¹⁷ Catalogus M. Leenders & Co. 1913-14 pag 28 afbeelding rosarium Baronesse Tuijl van Serooskerken-Boreel van Hogelanden te Velsen.

Wat te denken van zijn nieuwe creatie uit 1929: Annette Gravereaux, kleinkind van de voorzitter van de Franse rozenvereniging en bezitter van het rosarium de L'Hay Roses. In zijn catalogus van 1926 vermeldde Mathieu Leenders dat zijn bedrijf zich Hofleverancier mocht noemen (verleend 06.04.1925 door koningin Wilhelmina) en ook de titel van 'Hofleverancier van Z.H. de Paus' mocht voeren (verleend op 06 juli 1925 door Pius XI).¹¹⁸ De katholieke identiteit vond men terug in de naamgeving van enkele nieuwe variëteiten, zoals de roos vernoemd naar Arnold Janssen (1911), stichter van het plaatselijk klooster te Steyl, die twee jaar tevoren was overleden. Met deze roos won hij in 1913 de gouden medaille van de stad Breslau, en in hetzelfde jaar ook een gouden medaille op de tentoonstelling te Forst. En vele jaren later (1934) behaalde hij een gouden medaille bij de introductie van bijvoorbeeld de Mgr. Lemmens roos (1934).

Reclame zegels en jubileum zegels Forst (1913-1963-2013)

(1913 het stichtingsjaar van het rosarium te Forst, gesticht bij het 25 jarig regeringsjubileum van de Duitse keizer.)

Zo zal de vernoeming van rozen naar de pausen Benedictus XV (1917) en Pius XI (1925) geen ongunstig effect hebben gehad op de toekenning van de titel 'Hofleverancier van de Z.H. de Paus'. Met zijn nieuw gewonnen roos Benedictus XV won hij in 1916 te Bagatelle te Parijs een certificaat. Trots maakte hij melding in zijn catalogus van 1928-1929, dat hij ook toestemming had ontvangen om de titel 'Hofleverancier van de Koning van Zweden' te voeren (verleend 07.08.1928, door koning Gustaaf van Zweden). Het verzoek om een rozentuin aan te leggen werd door koningin Wilhelmina gedaan aan J.H. van Straaten van Nes, uit Boskoop. Het aandeel van geleverde rozen door Leenders was van uitstekende kwaliteit.¹¹⁹ Dit was een cadeau voor het Zweedse koningin. Deze tuin werd in 1966 door

¹¹⁸ De titel van Hofleverancier van de Koningin werd ook gevoerd door de kwekerijen: F. Kuiper bv Veendam, Firma Jac. Verschuren-Pechtold bv Haps, Jan Spek Rozen bv Boskoop, Felix en Dijkhuis bv, Boskoop, Kwekerij Abbing bv Zeist.

¹¹⁹ RHCL, Kabinet van de Commissaris der Koningin inv.nr. 1329, verklaring burgemeester van Tegelen.

PPH weer in oude glorie hersteld.¹²⁰ Deze familie staat bekend als fervente liefhebbers van bloemen en vooral van rozen. De leden van de Koninklijke Familie van Zweden stammen uit het uit Frankrijk afkomstige Huis Bernadotte. Ze bezaten o.a. een kasteel op het bloemeneiland Mainau in de Bodensee. In 1853 verwierf groothertog Friederich I Mainau. Hij breidde de tuinen uit met een Italiaanse rozentuin. Tegenwoordig is het eiland ingebracht in een stichting waarvan gravin Bettina Bernadotte de functie bekleedt van bedrijfsleidster van de Mainau GmbH.

Verder volgde de benoeming van Mathieu Leenders tot ridder in de orde van Lateranen, en werd hij benoemd in de Franse orde pour Mérite Agricole. In 1953 volgde de benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. In 1957 won Mathieu Leenders op het rozenconours te Bagatelle de gouden roos voor de meest welriekende roos: Madame Léon Voltera. De kwekerij van Mathieu Leenders & Co oculeerde het oog van de veredelde roos op de wilde onderstam van de Canina roos. In 1928 bestond de productie uit 500.000 struikrozen en tussen de 6.000 en 10.000 stamrozen. Voor het onkruid-vrijhouden gebruikte men hier zoals ook elders in Limburg de Planet Jr.¹²¹ Veel kwekers hebben het oculeren geleerd bij de Gebr. Leenders en bij M. Leenders & Co. Dit bedrijf is door zijn zoon Jan Leenders overgenomen en werd later de firma Leja genoemd naar Jan Leenders.¹²² Bij het winnen van nieuwe soorten verwijdt men de meeldraden voordat de roos open gaat, anders is de kans groot dat insecten al voor de bestuiving hebben gezorgd. Men brengt stuifmeel op de stamper aan van de meeldraden van een andere rozenvariëteit en dekt de roos af zodat verdere bestuiving niet mogelijk is. De winner noteert beide soorten en vervolgens na bottelvorming worden de zaden uitgezaaid. Na opkomst wordt bekeken of de nieuwe variëteiten voldoen aan de verwachting en eisen van de winner. Zo stonden er op het bedrijf van Mathieu Leenders in 1927 meer dan 1000 zaailingen. Hiervan zouden er enkele, na gunstige beproeving van hun eigenschappen en nadat ze voorzien waren van een naam, in de handel worden gebracht.¹²³ Het bedrijf besloeg in 1933 ruim 18 ha en er werden geen andere planten gekweekt dan rozen.¹²⁴ Aan de afnemers van rozen werd ook de mogelijkheid geboden om oculeerhout te kopen, waarbij in 1920 de prijs per soort 5-10 ogen gelijk was aan een struik. In 1928-29 liep dit op naar 12 ogen, maar in het jaar 1933 viel de prijs weer terug naar 10 ogen, gelijk aan de prijs van een rozenstruik.

¹²⁰ In de ban van het sortiment, Sjaak Blaazer, Boskoop 2011, pag. 83

¹²¹ Geïllustreerd weekblad Floralia 14 september 1928. Jaargang 49 bladzijde 584-585.

¹²² Ragdij van der Hoek, Tegelen Encyclopedie, z.j

Venhorst, H.J., Geschiedenis van de rozenteelt in Noord Limburg, in Rozenbulletin (1989 augustus) blz. 19 verso 22.

¹²³ Catalogus M. Leenders & Co. 1927, pag. 2

¹²⁴ Catalogus M. Leenders & Co. 1933, pag. 1

Een vergelijking voor deze prijzen zagen we bij Koninklijke Kwekerij 'Terra Nova' van W. Keessen Jr. & Zn, te Aalsmeer. Hier bedroeg de prijs in 1930 voor oculeerhout per 100 ogen nieuwigheden 10 gulden, in 1929 was dat 7,50 gulden en in 1928 5 gulden, terwijl de oudere soorten 2,50 gulden moesten opbrengen.¹²⁵ Nu vragen we ons af hoe het met de patentrechten ofwel het octrooi op de nieuwe soorten was gesteld. Die waren dus nog niet geregeld. Wel waren de meeste Europese landen ermee bezig en in enkele landen was een gedeeltelijke regeling van kracht. Alleen in de Verenigde Staten van Amerika is per 23 mei 1930 een octrooiwet voor gewassen in werking getreden. Tot juli 1933 waren daar 73 patenten geregistreerd. Hiervan betrof het in 29 gevallen nieuwe rozenvariëteiten. Van het totaal van 73 patenten waren er twee Franse, twee Engelse en een Nederlandse, de rest waren Amerikaanse. De Nederlandse registratie betrof kwekerij Mathieu Leenders uit Steyl.¹²⁶ In Amerika had Mathieu jaarlijkse contacten met de bekende rozenkwekers: Firma Jackson & Perkins, die voor Amerika de licentie bezat voor de nieuwe Leenders-rozen. De heer Böerner van de firma Jackson & Perkins kwam jaarlijks naar Europa om ook bij Mathieu Leenders zijn keuze te maken voor de nieuwste nieuwigheden.¹²⁷ Het is juridisch geen gemakkelijk onderwerp want het handelt niet alleen over de rassen, maar ook over naamsbescherming. De eerste wettelijke regeling in het kader van het kwekersrecht stamt pas uit 1941. Met de inwerkingtreding van de nieuwe Zaaizaad- en Plantgoed- Wet (ZPW) op 1 juni 1967 kwam het kwekersbesluit van 1941 te vervallen. Deze nieuwe wet is mede een gevolg van het internationale verdrag tot bescherming van Kweekproducten van 2 december 1961. Dit verdrag is nadien nog verschillende keren aangepast.¹²⁸ Bijkomend probleem is vaak dat na verloop van een aantal jaren het kwekersrecht vervalt. De rozen kunnen dan onder hun rasnaam rustig in de handel gebracht worden. Maar zodra iemand de merknaam gebruikt treedt het merkenrecht in werking. Dan zouden de kwekers een vergoeding aan de winner moeten betalen.¹²⁹ Zo zien we al in de reeds vermelde uitgave van de rozennaamlijst door de Vereniging Boom- en Plantenbeurs te Boskoop van 1881-1931 dat men een lijst van de voornaamste synoniemen voor verschillende rozen heeft opgenomen.¹³⁰ Mede doordat de nieuwe soorten voor 1941 niet door kwekersrechten beschermd waren was het 'spel' van het

¹²⁵ Prijslijst najaar 1931 voorjaar 1932 Kwekerij Terra Nova, W. Keessen Jr. & Zn. Aalsmeer.

¹²⁶ Bescherming van den kwekerseigendom, academisch proefschrift, Jan van Harreveld, uitg. J.H. de Bussy, Amsterdam, 1934.

¹²⁷ Rozenvadecum, Ned. Rozenvereniging, jubileum uitgave 1966-1991, H.J. Venhorst, pag. T20.

Biografie Sef Schraven, 3 april 2006, Böerner bezocht ook de kwekerij van Verschuren-Pechtold te Haps.

¹²⁸ Raad voor het kwekersrecht, Wageningen. Wettelijke tekst Europese verordening (EG) nr. 2100/94.

¹²⁹ Tijdschrift Oogst tuinbouw 10 juli 1998.

¹³⁰ Rozennaamlijst Jubileumuitgave van de Vereeniging Boom- en Plantenbeurs te Boskoop van 1881-1931, zie pag. 156 verso 165.

behalen van gouden en zilveren medailles en eervolle vermeldingen en bijbehorende certificaten van groot belang voor de afzet van een nieuw gewonnen roos. De eerste Nederlandse gepatenteerde roos was 'De Ruiters Herald' uit 1949 van Gerrit de Ruiter.¹³¹ Deze prijzen gaven de positieve aanbeveling door een vakjury weer, waarmee de consument rekening hield. Dit verklaart ook de expliciete opname in de catalogussen van rozenwinners met alle prijzen die men ooit had gewonnen op concoursen en rozententoonstellingen. De catalogus van 1933 van Mathieu Leenders & Co. maakte melding van 300 prijzen die in de loop der jaren in de wacht waren gesleept. De weergave van specificatie van de prijzen ging een probleem vormen en men vermeldde verder alleen de prijzen van de laatste vijf jaar, deze lijst met 41 vermeldingen was toch zeer respectabel.¹³² Mathieu Leenders kreeg 4 zonen en 5 dochters. Daarvan zijn Mathieu jr. en Jan Leenders in het rozenvak gegaan. De zoon van Mathieu jr., Peter Leenders, heeft een gemengde kwekerij in Helden met in hoofdzaak rozenteelt. Zijn broer Jan is met Henri Venhorst in 1943 een kwekerij begonnen. Nakomeling van Jean Leenders, zijn enige zoon Andreas, begon rond 1910 een kwekerij in Kaldenkirchen. Deze kwekerij was een dependance van de kwekerij Gebr. Leenders in Steyl. Later begon Jean een eigen kwekerijbedrijf in Baarlo. Begin jaren dertig verkocht hij de kwekerij aan M. Faassen-Houba, die vanaf die tijd zijn kwekersbedrijf uitoefende. Midden jaren dertig breidde Faassen-Houba zijn teeltassortiment uit met rozenteelt. Vanaf begin vijftiger jaren breidde Faassen-Houba de handel en export van rozen zodanig uit dat hij in de regio Lottum bij rozenkwekers jaarlijks vele tienduizenden rozenstruiken moest bijkopen om aan de vraag te kunnen voldoen.¹³³

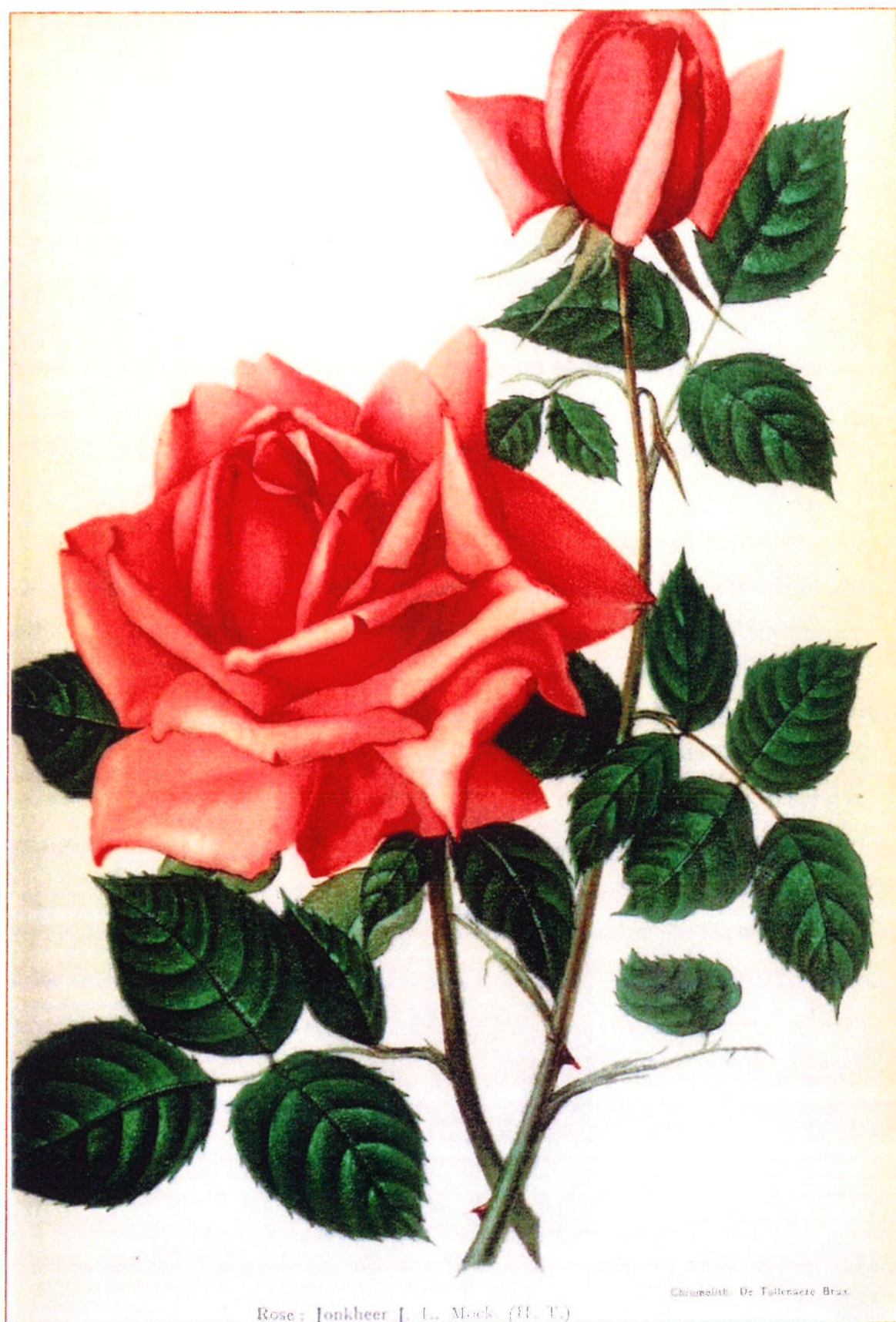

Afb: roos J.L. Mock, M. Leenders 1909, plaat nr. 6, *The Practical book of outdoor Rose growing*, George C. Thomas Jr. 1916.

¹³¹ Rosen Rosen Rosen Unser Wissen über die Rose, Gerd Krüssmann, Hamburg 1974.

¹³² Catalogus Mathieu Leenders & Co. 1933 pag. 4-5.(collectie auteur)

¹³³ Rozenvademecum, Ned. Rozenvereniging, jubileum uitgave 1966-1991, H.J. Venhorst, pag. T20.

Rose: Jonkheer J.L.Mock (H.T.)
 Winner: Mathieu Leenders Steyl-Tegelen.
 Bron: Journal des Roses, pagina 188 verso, France, december 1909
 Chromolithografie : De Tollenaere Brussel.

Uit Catalogus 1928 – 1929 Rozenkwekerij M. Leenders & Co. Steyl. (Collectie Auteur).

De catalogus van 1928-1929 bevestigde de belangrijke rol van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde (opgericht in 1873), bij de beoordeling van nieuwe rozenvariëteiten. De in 1909 ontstane Vaste Keurings-Commissie, voorheen Bloemen-, Planten- en Groentecommissie genoemd, bezat een rozencomité dat belast was met het beoordelen en jureren van nieuwe rozenvariëteiten. Zo werd op 16 juli 1911 o.a. aan de roos Gen. Sup. Arnold Janssen een getuigschrift eerste klasse afgegeven door deze Vaste Keurings-Commissie.

OPKOMST EN DE BLOEI VAN ROZENDORP LOTTUM

Dit onderzoek is een documentatie van de ontwikkeling van de tuinroos in Lottum. Met name de 19e en 20e eeuw komen hier aan bod. U zult kennis opdoen van de techniek van het veredelen en vermeren van rozen, de opkomst van de tuinroos op het vaste land van Europa in de 19e en 20e eeuw, Europese landen en hun invloed op de ontwikkeling van de rozenteelt in Nederland, de ontwikkeling van de rozenteelt in Lottum, de oprichting van Rosariums en de traditiegebonden rozenfeesten- tuinen en festivals. Laat u informeren en inspireren in een stukje geschiedenis van de tuinroos in Lottum.

HUUB HENDRIX

Tekstencorrectie: Betty Kranz

Vormgeving : Laura Volleberg

Teksten en concept: Huub Hendrix